

Выходзіць
з 20 снежня
1945 года

НАСТАЎНІЦКАЯ

ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

№ 9 (5340)
Субота,
26 студзеня
2002 года

Вострая тэма

Гамлетаўскае пытанне па-случку

Распачыналася ўсё амаль па-біблейску. Спачатку было Слова. Па-праўдзе кажучы, трывожнае, калі не злавеснае: з адукацыйнай карты Слуцка павінны знікнуць, так бы мовіць, пайсы ў нябыт сярэднія школы №№ 4 і 5 і два дзіцячыя сады.

Случай дзень пры дні поўныя чуткамі, якія інтэрпрэтаваліся абыякавым (грамадзянінам) на розны лад.

Уражэце дакаціліся яны і да Мінска. З сярэдняй школы № 5 патэлефанавалі: над старэйшай навукальнай установай горада нависла смяротная небяспека - яе мяркуюць закрыць, дасылаюць у "Настаўніцкую газету" ліст, падпісаны педагогамі.

Інфармацыю прымаем да ведама, усведамляем, што слова цяпер - за нашым веданнем, разуменнем неардынарнасці сітуацыі, у якую патрапілі слухачы педагогі.

Вось і сам ліст. Эмацыянальна афарбаваны па сваім складзе, з адпаведным наборам аргументаў па сваёй сутнасці.

Прыводжу вытрымкі, захоўваючы стыль, афарграфію.

...Чутка аб тым, што эканомія мясцовага гарадскога бюджэту будзе за кошт закрыцця школ, стала явай. Такага яшчэ не было ў гісторыі горада...

...Сярэдняя школа №5 мае багатую гісторыю, бо ёй ужо 67 год. На працягу ўсёй дзейнасці складаліся традыцыі, якія перадаваліся з пакалення ў пакаленне... Ідучы час, мяне чакае дэмаграфічная сітуацыя... На працягу апошніх гадоў колькасць вучняў у ёй не памяншаецца. Наглядаючы на тое, што ў раёне школы няма новабудоваў, сёння ў ёй навукаўца 576 вучняў з розных раёнаў горада.

...Мы, настаўнікі сярэдняй школы №5 Слуцка, задаем пытанні: чаму так дзесяці? Чаму так лёгка дзесяці рабіць разбуральныя захавы на сяброў дзіцячых душ? І, нарэшце, губляем: хто мы?

...У мінулым навукальным годзе прайшла француска-беларуская, якая пачала становіцца вынікі работ калектыву. Ды хіба магло быць інакш у тых, хто працуе, хто ўсё гэтак аддае дзецім, іх дабрабыту, у калектыве, які працуе зладжана, прыводзіць творчыя паспяхі, павышае сваю кваліфікацыю. Ды што і кажаць, калі 60 працягваюць знаходзіць заняткам у калектыве, які складаецца з 46 настаўнікаў.

З уважай заахвочвае гарадскога аддзела адукацыі працягваць словы: "Не трэба хваліцца, працаваць будзем далей".

...А хмары нависаюць усё больш... Навязваюцца дэсу... Нервовасць, чаканне...

Пісьмо з такім зместам вартэ асаблівай увагі.

Кірую ў Слуцк.

Першы візіт, безумоўна, у школу. Літаральна на яе парозе суткаюся з бацькамі вучняў, якія прыйшлі ў школу адразу пасля сустрэчы са старэйшым гарвыканкам Александром Сайко, на якой высветлілі пытанне: што будзе са школай? Які лёс яе чакае?

Яны ўхваляюцца, фактычна заклікаюць вагацца карэспандэнта інфармацый, пытанні. Вылучаюць песністыя ноткі - маўляў, справы дрэнныя, школа прыпыніць сваё існаванне...

Супакойваю. Даводжу, што іх просьбы ўлады абавязкова не пакінуць без увагі, як след вывучаць. А да вырашэння праблемы, якая так нечакана паўстае, падыходзіць з разуменнем, з улікам усіх яе нюансаў.

Дырэктар Сяргей Мяцельскі дапамагае. Сяргей Віктаравіч як педагог, кіраўнік калектыву, асабліва зацікаўлены асоба ў станаўчым выхадзе справы, найперш пераконвае бацькоў, што кіраўніцтва раёна пранікліва адказнае, зацікаўлена ў паспяховым функцыянаванні адукацыйнай прасторы...

Лаўлю сябе на думцы: што значыць гутарыць з узрушанымі жанчынамі...

...Цесны пакойчык-кабінет. Сяргей Віктаравіч выклікае ўражанне чалавека з аналітычным складам розуму, чалавека, які па волі лёсу апынуўся ў такім далікатным становішчы, і ён ні ў якім разе не злоўжывае даверам бацькоў, хадзіць ўспрымае іх блукаючы па інстанцыях, візіты да адказных службовых асобаў вунь як чуйна!

У рамоўе з ім найперш прыйшлі да высновы, што школа - не толькі сцены, будынак, гэта, па сутнасці, жылы арганізм, са сваім духам, укладам, традыцыямі, якія фарміраваліся не адно дзесяцігоддзе, з аўрай, уласцівай толькі пэўнай навукальнай установе.

вельмі вытлумачальна.

Пахадаўце па школе, па размаўляйце з настаўнікамі, паслухайце, што кажуць вучні.

...З намеснікамі дырэктара Тамарай Дамітрыеўнай Шаўчэнка зайшлі ў 10 "В" клас.

Імправізаваў бліжэйшай аўнокамі ўпаўніла ў тым, што яны, як фізікі, так і лірыкі, уваголе патрыёты роднай школы, абвострана, да глыбіні душы ўспрымаюць бяду, якая насабавецца, шчыра жадаюць адвесці ліха.

Андрэй Кашын, Максім Яновіч, Сяргей Вераб'ёў, Жэня Вош, Аляксей Паўлюшкі, Павел Пятроў, Косця Крываль, Жэня Клешчанка былі ў сваіх маналогіх па-янацку непасрэдным, пераканаўчым у высновах.

Хлопцы даводзілі, што наважыліся стаць афіцэрамі, паступаць у Акадэмію.

Рэфармуюць школу, а нам яшчэ заканчваць 11-ы. Ці захаваем мы статус класа як будучых вайскоўцаў у іншай школе? - дапытваліся яны. - Няўжо паручыцца, гарачыліся юнакі, - наша мара, гэтак блізка да здзяйснення?

Шаноўны чытач, давайце мець размову і з адказнымі службовымі асобамі, якія бачаць у закрыцці школы навукальнай установы Слуцка сваёсвабоду магчымае пазбегнуць у будучым бюджэтнага эканамічнага стану адукацыі ў раёне, нават, мякка кажучы, засяроду.

Намеснік старэйшай райвыканкама Сяргей Алікевіч горка прызнаваў, што яму не як службовай асобе, а як чалавеку, бацьку студэнта вельмі прыкра ўсведамляць, што даводзіцца ісці на такі крок, аднак рэаліі жыцця, яе вылікае эканоміка змушваюць да гэтага.

Сапраўды, Сяргей Львовіч, згодны, нельга замоўчваць факт: летас на рамонт аб'ектаў адукацыі горада было выдзелена 23 мільёны рублёў, а каб вярнуць да жыцця тую ж спартыўную залу 5-й школы, неабходна за што, як кажуць, з такім такім унутрышнім.

Што, ёсць пытанне?

А наконце таго, быцццці не быць сярэдняй школе, 5 лютага на гарчовай сесіі гарадскога Савета, нагадаў ён, скажуць дэпутаты. Зразумела, да гэтага дэталёва вывучылі ўсе нюансы лёснаснага пытання.

Задачы аддзела адукацыі Слуцка гарвыканкама Міхаіл Марачкоўскі хадзіў і аперыраваў разлікамі, лаўрэаты Усебеларускага конкурсу "Усе мы родам з дзяцінства". (Асаблівы поспех выпаў на долю Стасі і Таціны Кан.) "Сузор'е" - неаднаразова лаўрэаты рэспубліканскага конкурсу юных талентаў інтэрнату ўстановы "Вясёлкавы карагод". З поспехам выступалі яны таксама ў сталіцы Італіі Рыме і горадзе Вітэрбо.

высновамі, прадказанымі часам, уваголе эканамічнай сітуацыяй у краіне, змушаны былі прызнацца, што не хацелі бы ў вачах, душах, сэрцах слухача быць нейкай адвядзенай фігурай...

...У перааменку быў аладжаны настаўніцкі сход. Адчуваю невымоўную атмасферу. Сяргей Віктаравіч паважліва, што ён толькі што прыйшоў з сярэдняй школы №7, дзе вёў гаворку са сваім калегам пра тое, што тая можа прыняць класны камплекты пятай. Большасць педагогаў можа мець надзею на прадаўжэнне прапанавана працы ў іншых навукальных установах горада. Гэта, маўляў, адзіна з варыянтаў рэфармавання.

І толькі Сяргей Віктаравіч зрабіў паўзу, як Галіна Алейнікіна, настаўніца пачатковых класаў, прадэмаўляла:

Сяргей Віктаравіч, ніякіх варыянтаў. Мы за адзіны - захаванне школы як самастойнай.

Балючымі, горкімі былі словы Галіны Генадзеўны і пра зніжэнне калектыву, унікальнасць яго, грунтоўную прафесійную падрыхтоўку, высокі рейтинг школы, паршэнне ў гэтым выпадку праваў дзіцяці, скажэнне прэзідэнцкай палітыкі, ігнараванне Канстытуцыі.

І літаральна даслоўна ў адрас мясцовых уладаў:

Не там шукаць грошы!

Заўладарыла Слова! Эмацыянальнае. Аргументаванае і выверанае.

Адзіна за другім выказваюцца педагогі - настаўнікі фізікультуры Аляксандр Сталбенка, настаўнік фізікі Дамітрый Пароў, настаўнік нямецкай мовы Наталія Лысая, Наталія Рабкова, настаўніцы рускай мовы Людміла Дзякшава і Наталія Грышчына, географ Людміла Макарына, настаўніца інфарматыкі Аляксандра Салава, матэматык Ірына Уласова, сацыяльны педагог Галіна Давыдчык, сакратар прафкама школы Галіна Пічугіна.

Кожнае выступленне - сімбіёз эмоцый і аргументаў, ды яшчэ такога напалу! Іх працякае толькі адно: школа мае права на жыццё.

Цікава, ці пойдучы 5 лютага слухачы дэпутаты на довады рызыкаўны крок - вывесці пятай школе смяротны прысуд?

Уладзімір НОВІК.

27 студзеня - Дзень беларускай навукі

Званне "Чалавек 2001 года" прысвоена прафесору, доктару медыцынскіх навук, загадчыку кафедры інфекцыйных хвароб Віцебскага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта Валерыю Міхайлавічу Самянаву.

Фота Аляксандра ХІТРАВА, БЕЛТА.

Аб праблемах і перспектывах беларускай навукі, аб людзях, што прысвяцілі ёй сваё жыццё, чытайце ў матэрыялах тэматычнай старонкі "Навука".

Грамадскія аб'яднанні Лягчэй папярэдзіць захворванне, чым яго лячыць

Большасць сваіх праблем чалавецтва прыдбала самастойна. Неякарэктнасць, міжнародная варажасць, розныя геапалітычныя інтарэсы, рэзкае дыспарацыя ў узроўнях жыцця - вось далёка не поўны спіс, які папоўніўся ў апошні час яшчэ адным "новавядзеннем" - нистрынным глабалізацыі ўсіх працэсаў жыццядзейнасці.

Паводле прагнозу аналітыкаў Міжнароднай федэрацыі таварыстваў Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесця, у выніку пастаянных змяненняў свет стане больш інтэграваным і ўзаемазалежным. У ім значна лягчэй будзе адбівацца перамяшчэнне ідэй, людзей і капіталаў. Адкрыццям новай магчымасці, але разам з імі паявіцца і новыя пагрозы (фінансавая нестабільнасць, узброеныя канфлікты і г.д.), разрыў паміж беднымі і багатымі будзе павялічвацца, як унутры краіны, так і паміж імі. Усё гэта прывядзе да таго, што ў 1990 годзе даходы насельніцтва самых багатых краін свету (20 працэнтаў насельніцтва Зямлі) у 30 разоў перавышалі даходы насельніцтва самых бедных краін (20 працэнтаў), то ў 1995 годзе былі большымі ўжо ў 82 разы.

Сучасныя гуманітарныя крыніцы, уключаючы арганізацыю і комплекснага падыходу ў пераадоленні іх наступстваў. Углядаючыся ў кадру тэлевізійных рэпартажаў з месцаў баявых дзеянняў, стыйкіх бедстваў, міжволі заўважаш адну агульную дэталю: у іх прысутнічаюць жанчыны і дзеці, асабліва ў павязаным з чарговым крыжам. Гэта і не дзіва, бо аказвае дапамогу параненым, аблягаюць чалавечыя пакуты, выходзячы з прычын гуманітарнасці - ідэалогія Міжнароднага руху Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесця.

Аднак усім вядома, што значна лягчэй папярэдзіць захворванне, чым яго лячыць. І ў гэтым сэнсе неабходна адзначыць, што адукацыйнаму кампаненту сваёй дзейнасці Чырвоны Крыж як міжнародная грамадская арганізацыя ўдзяляе першаснае значэнне. Пра гэта сведчыць праведзены сумесна з Беларусі Чырвоным Крыжам і Міжнародным камітэтам Чырвонага Крыжа ў дачыненні да тых, хто не здолены змагацца. Гэтая катэгорыя ўключае грамадзянскіх асоб, дзяцей, параненых і ваеннапалонных.

Неабходна падкрэсліць, што найбольш відэаочнай прычынай для інтэграцыі міжнароднага гуманітарнага права ў сістэму адукацыі з'яўляецца тое, што дзяржавы-ўдзельніцы Жэнеўскіх канвенцый прынялі прававое абавязальнасць аказаць гуманітарную дапамогу ў выпадках гуманітарнага права. Як адзін з найбольш шырока ратыфікаваных інструментаў міжнароднага права гэтыя канвенцыі разам з Усеагульнай Дэкларацыяй правоў чалавека 1948 года і Канвенцыяй аб правах дзіцяці 1989 года можна разглядаць як неад'емную частку базавай адукацыі ў XXI стагоддзі.

Усе пяць дзён семінара на ўдзельніках абвешчаны пасток вербальнай і аўдыёвізуальнай інфармацыі, якая, разам з тым, успрымалася і засвоўвалася практычна поўнасьцю. Гэтым садзейнічала адкрытая, творчая атмасфера, характэрная для большасці інтэрактыўных праектаў, што прадугледжваюць узаемны ўдзел бакоў у вучэбным працэсе.

Акрамя ўводнай часткі, якая дачыняецца гісторыі і традыцый развіцця Чырвонага Крыжа, яго сімволікі, асноўнай часткай, якая ўключае азначэнне і асноўныя палітычныя і гуманітарныя правы, былі прапанаваныя як індывідуальныя, так і калектыўныя інтэлектуальныя трэнінгі. Дарэчы, менавіта абарона калектыўных праектаў на заддзённую тэму выклікала самую ахвотную дыскусію. Інтэнсіўны абмен меркаваннямі і асабістымі ўражаннямі ўказваў на зацікаўленасць аўдыторыі, якая была прадстаўлена выкладчыцкім корпусам, навуковымі і медыцынскімі работнікамі, супрацоўнікамі Беларускага Чырвонага Крыжа і Міжнароднага камітэта Чырвонага Крыжа. Узростава папярэдзіць семінара вагалася ў межах ад 20 да 50 гадоў, што таксама аказала станоўчы ўплыў, дазваляючы атрымаць сістэз жыццёвага вопыту і энергіі.

Як адзначыла Людміла Шынкярэнка, супрацоўніца Беларускага Чырвонага Крыжа, асноўная мэта семінара была дасягнута, паколькі большасць выкладчыкаў выказала жаданне ўдзельнічаць у праектах "Даследаванні гуманітарнага права", але і ўкраіныць прабны курс неапрацаваных навукальных устаноў.

Андрэй МАЖАРА.

Вучоба і праца побач

У Дулебскім дзіцячым доме Бярэзінскага раёна пачаліся праблемныя этапыныя курсы "Сучасныя падыходы да арганізацыі вучэбна-выхаваўчага працэсу ў інтэрнату ўстанове". Паўгода педагогічны калектыв дзіцячага дома будзе працаваць над акрэсленай праблемай.

Адкрыла курсы дацэнт Акадэміі паслядыпломнай адукацыі Вера Санько. Яна на працягу трох дзён асвятляла пытанні выхавання падлеткаў-сірот. Выступаў тут і вучоны ды метадыст Мінскага абласнога ІПК (арганізатар курсу).

За справу ўзяліся браты Асіповічы

Цікавую гуртковую работу па натуралістыцы ладзіць у Радашковіцкай школе-інтэрнаце Маладзечанскага раёна браты-выхавальнікі Асіповічы - Аляксандр і Андрэй, нядаўня выпускнікі факультэта прыродазнаўства БДПУ імя М. Танка.

Складанне калектыву, вывучэнне флоры і фауны мікрараёна Радашковіч, дзейнасць навуковага тавары-

Як да месца факультатыву

Вельмі добра прыжыўся ў Валожынскай школе-інтэрнаце факультатыву "Этыка і этыкет узаемаадносін", які выкладае дырэктар установы Ніна Жданюк. Культура паводзін, культура ўзаеамін, свет вакол нас і этыкет, этыка сямейнага жыцця, узаемаадносін у дзяццё "дзяўчына - юнак" - гэтыя і іншыя пытанні вывучаюць, вырашаюць старшакласнікі. А практычныя заняткі плануюцца і ў дзіцячых садках горада, і ў балючых, і ў мясцовым кафе, і ў клубе маладажонаў. "Праз гэты факультатыв мы рыхтуем нашых выхаванцаў да сямейнага жыцця", - гаворыць Ніна Уладзіміраўна.

Калі за плячыма стаж

Шмат гадоў працуе ў Халопеніцкім дзіцячым доме, што на Крушчыцы,

Весткі

ства "Юны натураліст", прыродазнаўчыя экскурсіі, вывучэнне наораваўскай жывёлы - вось далёка не поўны пералік таго, чым займаюцца з дзецьмі браты Асіповічы, ураджэнцы тутэйшых мясцін.

Аляксандра Гліннік. Без малага 30-гадовага педагогічнага стажу дапамагае ёй на належным узроўні ладзіць выхавальную работу з дзецьмі-сіротамі. Як намеснік дырэктара па выхаванні Аляксандра Аляксееўна арганізавала экскурсіі і падарожжы па гарадах рэспублікі, ладзіць дні ім'яніннікаў, дыскатэкі, кансульты палеткаў па розных пытаннях. Аляксандра Аляксееўна выкладчык замежнай мовы, вопытны педагог-метадыст.

Ай ды "Сузор'е"!

Ёсць у Клецкім дзіцячым доме ўзровень акадэмічнай студыі "Сузор'е", якую наведваюць 25 выхаванцаў. Кірую студыяй педагог Сяргей Іванавіч Галубок.

Віталі Абрамовіч, Сяргей Вілько, Тая Лагун, Іна Бародзкая, Тамара Лібер, Марына і Юлія Чухлеб... Гэтыя хлопчыкі і дзяўчынкі лічаць сцэну сваёй стыйкай, сэнсам жыцця. У будучым яны мараць аб прафесійнай сцэне.

Два гады назад Міністэрства культуры прысвоіла калектыву "Сузор'е" званне "узорны". Расказваюць, калі прадстаўніцкая камісія слухала "сузор'еўцаў", то была настолькі ўзрушана, што выклікала юных артыстаў на "біс", была зачаравана асобнымі выступленнямі.

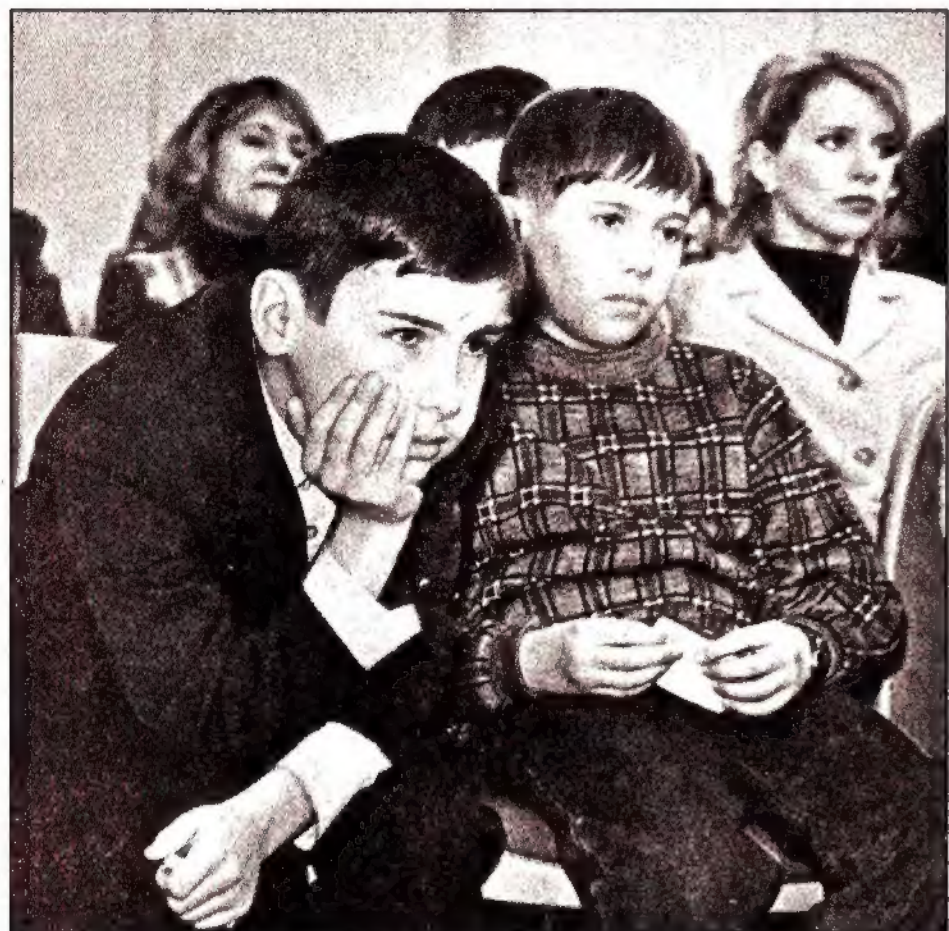
Удзельнікі студыі штогод даюць больш як 100 канцэртаў. Выхаванцы "Сузор'я" - актыўныя ўдзельнікі і

Іна НІКІЦЕНКА,

Сацыяльны праект

Крок насустрач сёння - новы свет заўтра

Жыццё людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі нам, здаровым, уявіць сабе амаль немагчыма. Адна з маскоўскіх журналістак вырашыла спецыяльна правесці дзень у інваліднай каліясцы, каб пабываць "у скуры" інваліда. "Самае цяжкае - не шкадаваць не дарослым, не назоўліваць іх дзецямі і падлеткамі, - прызналася яна потым. - Самае жудаснае - гэта адчуванне беспаветранай прасторы, якая быццам бы ахутвае цябе паўсюды: людзі часцей за ўсё стараюцца адвернуцца позірк, не хочуць заўважаць цябе, нібы спрабуюць адмовіць увагуле тваё існаванне - як быццам бы гэта можа апраўдаць іх абывацкасць"...

Але людзі з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі былі, ёсць і будуць. Іх немагчыма выкарыстаць з жыцця грамадства, тым больш, што, у рэшце рэшт, ніхто з нас не застрахавана ад хваробы альбо аварыі. Але мы, здаровыя, моцныя, добраахвотныя, лічым за лепшае пра тое не думаць, не заўважаць, не спыніць сваёй увагі на гэтай праблеме.

На адным з Міжнародных Канскіх фестываляў рэкламы першае месца заняла сацыяльная рэклама, прысвечаная інвалідам. Мінчане маглі ўбачыць яе на мінулагадня "Ночы папулярнай рэкламы" - акцыі, якая знаёміць з самымі лепшымі сусветнымі рэкламнымі ролікамі года. Ролік быў даволі неумоўлена, без усялякіх "наваротаў", але мяне, напрыклад (і, думаю, не толькі мяне) ён прывёў у стан шоку: у ім паказвалася некалькі гадзін (ведома, спрашчана) з жыцця інваліда. Як жанчына ў інваліднай каліясцы, да таго ж без руху, спрабуе пакаці твар, як зубамі бярэ-патынуць, каб падмажыць сабе вачыню... Карачай кажучы, гэта трэба бачыць.

Менавіта такія рэчы здольны "прабіць" нас, каму пашчасціла нарадзіцца здаровым, прывіраць нашу увагу да людзей, якім у гэтым плане не пашанцавала. На Захадзе гэта зразумела даўно. У нашай краіне - не вельмі, але, у рэшце рэшт, і мы робім крокі насустрач такім людзям.

Праект, які прыцягвае ўвагу грамадскасці да праблем інвалідаў і ў якім удзельнічаюць шматлікія грамадскія арганізацыі і дзяржаўныя структуры, так і называецца - "Крок насустрач". Ходзіць ён пад дэвізам "Зробім крок насустрач сёння - убачым новы свет заўтра!"

Шматбаковае інтэлектуальнае і асобнае развіццё вучняў патурае стварэнню аптымальнага псіхалагічнага і педагогічнага ўмоў, якія б забяспечвалі пайнаццёнае пражыванне дзецімі кожнага ўзроставага перыяду і тым самым садзейнічалі раскрыццю іх творчых здольнасцей.

Прынята лічыць, што ў аснове найбольш спрыяльных псіхалагічна-педагогічных умоў ляжыць рэалізацыя ў рабоце з дзецьмі ўзростаў прыпынку "зону бліжэйшага развіцця" (Л.С.Выготскі). Дарослы чалавек (настаўнік, псіхалаг, бацькі) задае "зону бліжэйшага развіцця", арганізуючы вядучую дзейнасць дзіцяці, якая дае магчымасць выхаваць асноўныя псіхалагічныя якасці на пэўнай узроставай ступені.

Вядучая дзейнасць - гэта тая дзейнасць, якая вызначае асноўны напрамак развіцця ў тым або іншым узросце. Згодна з гэтым фарміруюцца ў выніку такой вядучай дзейнасці, называецца цэнтральным псіхалагічным новаўтварэннем адпаведнага ўзросту.

Асноўныя новаўтварэнні ў падлеткавым узросце з'яўляюцца: свядомая рэгуляцыя сваіх учынкаў, умовна ўлічваючы пачуцці, інтэрэсы і іншыя людзей і арыентацыя на іх у сваіх паводках; у старэйшым школьным узросце - псіхалагічная гатоўнасць да асобнага і прафесійнага самавызначэння, да фарміравання грамадзянскай пазіцыі, маральных каштоўнасцяў, духоўнасці. Але для таго, каб гэтыя якасці развіліся, яны павінны быць закладены, выхаваны. Прынята лічыць, што ў псіхалагічных развіццях дзіцяці вызначальнае значэнне не толькі характар яго вядучай дзейнасці, але і характар той сістэмы ўзаемаадносін з людзьмі, у якую ён уступае на розных этапах свайго развіцця. Таму ўзаемны падлеткаў і старшакласнікаў з раўнасці і дарослым неабходна лічыць важнай псіхалагічнай умовай іх асобнага развіцця.

Патраба вучняў падлеткавага і старэйшага школьнага ўзросту ў дзяржаўных стасунках з дарослым у школе вельмі часта не атрымлівае свайго задавальнення. Таму перад псіхалагам пастае складаная задача - спецыяльна арганізавана вядучую дзейнасць, стварыць унутры яе атмасферу супрацоўніцтва, узаемагаворы даверу і ласкі паміж сабой, дзіцямі і дарослым.

Адно з магчымых вырашэнняў

"З надзеяй у будучыню"

"Крок насустрач" рэалізуецца ўжо на працягу некалькіх гадоў Беларускім рэспубліканскім маладзёжным грамадскім аб'яднаннем (БРМГА) "Звеставанне" (створана на базе гімназіі №12 Мінска) сумесна са Шведскім Саюзам маладых інвалідаў з неўралгічнымі захворваннямі (DUNS), Беларускай Асацыяцыяй дапамогі дзецям-інвалідам (БелАДДІ), а таксама са шматлікімі іншымі арганізацыямі, пры падтрымцы дзяржаўных структур, якія займаюцца праблемамі выхавання маладзці (Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Нацыянальнага цэнтру творчасці дзіцяці і моладзі і інш.).

За перыяд з лістапада 2000 года і па сённяшні дзень былі праведзены тры семінары ў розных рэгіёнах Беларусі. Заклучэннем этапам гэтай сумеснай работы стаў **Рэспубліканскі валанцёрскі маладзёжны фестываль "З надзеяй у будучыню" з удзелам дзіцяці і падлеткаў з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі, якія маюць творчыя задаткі. Ён праходзіў з 17 па 19 студзеня 2002 года ў Мінску** з удзелам прадстаўнікоў розных рэгіёнаў Беларусі, а таксама DUNS.

Навошта "Крокі насустрач"?

Усе удзельнікі праекта згодны ў адным: гэта нават больш неабходна здаровым людзям, чым інвалідам. Крызісныя з'явы ў нашым грамадстве прыводзяць да павелічэння атэроўнасці, раздзялення, няўпэўненасці ў заўтрашнім дні. Змяненне каштоўнасцяў арыентацыі нашай моладзі - вельмі трывожны паказчык. Павінен адбыцца паварот грамадскай свядомасці да такіх сацыяльных

этычных феноменаў як міласэрнасць, дабрачыннасць - гэта неабходная ўмова для развіцця гуманнага грамадства. Калі моладзь, сацыяльны педагог, шырокая грамадскасць падчас удзелу ў гэтым праекце ўбачаць усе бакі жыцця, зразумоў, што іншым патрабавання іх дапамогі і, галоўнае, змогуць рэалізаваць сябе ў дапамозе іншым (гэта асабліва тычыцца моладзі) - толькі тады ў нас з'явіцца магчымасць пабудавання гуманнага грамадства.

Дадзены праект можа таксама паўплываць на пераасэнсаванне многіх стэрэатыпаў і забабонаў у адносінах да маладых людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі і да іх бацькоў. Ён сакрэт, што працэс інтэграцыі такіх людзей у грамадства з'яўляецца ў нас сёння нават у большай ступені праблемай, чым у тых, хто побач з імі - людзей, якім неабходна перабадаваць сваё ўспрыманне дзіцяй-інвалідаў.

На жаль, колькасць такіх дзіцяй у нашай рэспубліцы пастаянна расце. На сённяшні дзень іх налічваецца 27000.

Уявіце сабе - гэта насельніцтва цэлага горада, такога, напрыклад, як Нясвіж альбо Слонім (прыблізна).

Праект "Крок насустрач" прадугледжвае правядзенне адукацыйных семінараў па правах маладых інвалідаў, што садзейнічае таксама вырашэнню асобных канкрэтных праблем гэтай катэгорыі насельніцтва, а таксама абмен вопытам паміж шведскім і беларускім бацькамі. Ён стымуе развіццё валанцёрскага маладзёжнага руху ў рэгіёнах, адукацыйную падтрымку маладых лідэраў, сацыяльныя і работніцкія і педагогічныя Гомельскай, Брэсцкай, Гродзенскай і Магілёўскай абласцей.

Шведскі вопыт

DUNS (прадстаўнік якога, Андэрс Джонсан, каардынатар праекта "Крок насустрач" у Швецыі, прымаў удзел у сёлётым фестывалі "З надзеяй у будучыню") расшыфроўвае, як Шведскі Саюз маладых інвалідаў з неўралгічнымі захворваннямі. Гэта маладзёжнае аддзяленне NHR, шведскай нацыянальнай арганізацыі інвалідаў з неўралгічнымі захворваннямі. DUNS існуе з 1979 года і мае 10 філіялаў па ўсёй Швецыі. З самага пачатку і па сённяшні дзень мэта яго дзейнасці - забеспячэнне маладых інвалідаў магчымасцю прарвацца з сацыяльнай ізаляцыі. Ён шукае шляхі да паліпашэння жыцця маладых людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі на ўсім узроўні і акцэнтуючы ўвагу грамадскасці на такіх рытаннях і праблемах як правы маладых інвалідаў, іх доступ да грамадскага жыцця, рэабілітацыя, транспартіроўка, адносіны ў грамадстве і пытанні, звязаныя з сям'ёй і сексуальнасцю.

З расказу Андэрса Джонсана пра сябе:

Мне 32 гады. Ад нараджэння ў мяне невылечная хвароба, і зараз я вымушаны карыстацца інваліднай каліяскай. Я нарадзіўся ў шведскай вёсцы Рамсэль на поўначы краіны. Мае бацькі фермеры, займаюцца разведзеннем і вырошчваннем малочнага кароваў. Школа, якую я ведаю, знаходзілася ў 5 км ад дома, таму спачатку я дабіраўся на аўтобусе, а пасля, калі гэта стала цяжка для мяне, на таксі. У той час школы, які і іншыя грамадскія будынкі, былі дранна прыстасаваны для людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі, і ніхто тады яшчэ не задумваўся, што так быць не павінна. Я быў першы вучань з інваліднасцю, які калі-небудзь вучыўся ў нашай школе, і напачатку іншыя вучні адчувалі сябе няёмка, некаторыя нават дражнілі мяне, але настайнік расказаў ім аб мой хваробе і забараніў дражніць. Пасля гэтага да мяне ўсе ставіліся як да звычайнага вучня. Ніхто асабліва пабалажак я ніколі не атрымліваў. Я прымаў удзел ва ўсіх відах школьнай дзейнасці, меў добрыя адзнакі і лічыўся адным з лепшых вучняў у класе. Я гавару гэта за-

раз не для таго, каб стварыць сабе вобраз суперчалавека, а для маральнай падтрымкі тых бацькоў, дзяцей і ўсёх астатніх, хто справядліва лічыць, што абмежаваныя магчымасці цэла яшчэ не азначаюць абмежаваных магчымасцей розуму. У Швецыі для кожнага дзіцяці-інваліда наведванне школы - гэта не толькі неад'емнае права, але і абавязак, і грамадства адказвае за яе рэалізацыю. У нас усё больш і больш разумеюць, што людзі з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі - такія ж, як і ўсе астатнія. Шмат у чым гэтае разуменне замацоўваецца дзякуючы грамадскім арганізацыям, якія робяць усё неабходнае, каб раскопчы новыя перспектывы жыццядзейнасці для інвалідаў. Дзяржава таксама аказвае падтрымку.

Пасля школы я паступіў у гімназію, а потым пераехаў у горад Умеа, каб мець магчымасць вучыцца ва ўніверсітэце. На працягу года я вучыўся нямецкую мову, пасля чаго знайшоў работу ў аддзеле продажы ў экспартнай кампаніі. Затым я вучыўся ва ўніверсітэце Умеа на сацыяльнага работніка і зараз планую працаваць у сацыяльным сектары.

Я хварэю на мышачную атрофію і магу рухацца толькі з дапамогай электрычнага інваліднага крэсла. Зараз я жыю адзін у спецыяльна прыстасаванай кватэры. Раніцай мне дапамагае асістэнт, пасля, калі мне зноў запатрабавана дапамога, я магу выклікаць свайго асістэнта ў любы час па тэлефоне. З 1990 года я з'яўляюся членам Шведскага Саюза маладых інвалідаў DUNS і ўваходжу ў яго каардынацыйны савет. Сярод маіх абавязкаў - арганізацыя розных акцый, сустрач з наладжаным міжнародным сувязям. У 1997 годзе я быў у навуковым візіце ў Расіі і Беларусі, каб знайсці партнёраў у гэтых краінах. На канферэнцыі ў Мінску я сустраўся з прадстаўніцтвам "Звеставання", і мы абмеркавалі магчымасці будучага супрацоўніцтва. У студзені 2000 года вырашылі, што першы семінар буд-

Фота Юрыя БОНДАРОВА.

зе праведзены восенню гэтага ж года. Яго тэмай стала "Інтэграцыя дзіцяй-інвалідаў у беларускія школы". Я знаходжу гэтую тэму вельмі цікавай і важнай, бо нашы адносіны адзін да аднаго фарміруюцца ў ранням узросце, і таму школа - найбольш прыдатнае месца, каб пачаць інтэграцыю інвалідаў у грамадстве.

І зноў пра нас

На сённяшні дзень у Беларусі ўжо робяцца крокі насустрач, каб змяніць праблемныя ўзаемаадносіны паміж рознымі сацыяльнымі групамі, у нашым выпадку - паміж здаровымі людзьмі і інвалідамі. Але вельмі важна, каб такі крок насустрач зрабіла і дзяржава. На сёння ў нашым грамадстве пакуль што недастаткова развіты сацыяльныя інстытуты, якія б абаранялі правы маладых інвалідаў.

Бось, толькі некаторыя факты, якія пацвярджаюць гэтую выснову:

- адсутнасць дашкольнай адукацыі для дзіцяй-інвалідаў;

- адсутнасць у праграме дамаганняў навукаўнага шэрагу прадметаў, якія вывучаюць дзеці ў сярэдніх агульнаадукацыйных школах (выяўленчага мастацтва, музыкі, спеваў, лясчэбнай фізкультуры);

- недастаткова культурных, адукацыйных, фізкультурных цэнтраў з-за адсутнасці транспартных сродкаў;

- мізэрная дапамога ставіць інвалідаў на нізкім ступені грамадскай лясціцы.

Інвалід дзяцтва павінен мець працоўны стаж, каб атрымаць больш "высокую дапамогу";

- існуе праблема працаўладкавання маладых інвалідаў.

І яшчэ адно вельмі балючае пытанне: у сацыяльнай рэабілітацыі маюць патрэбу і маці дзіцяй-інвалідаў, якія сёння, як правіла, застаюцца сам-насам са сваёй бядой.

Бось што гаворыць Тамара Казлова, кіраўнік дзіцячых праграм Беларускай асацыяцыі дапамогі дзецям-інвалідам, маці Паўла Казлова - інваліда дзяцтва, які захопліваецца жывяцісам: "Калі ў сям'і паўваляецца дзіця-інвалід, маці адразу страчвае ўсё: яна павінна пакінуць сваю работу, каб даглядаць такога дзіця; настая, які гэта ні шкада, такую сям'ю пакідае бацька. Мая адукацыя, напрыклад, мне не спатрабілася, я прынесла ў ахвяру сваю кар'еру і кінула работу, стала, па сутнасці, сядзелькай, паклала сваё жыццё на тое, каб мой сын змог вучыцца, займацца жывяцісам, карацей кажучы, некалькі рэалізаваць сябе. Ён перамяшчаецца на каліясцы, а ў нашым грамадстве для такой катэгорыі людзей не прадугледжана амаль ніякіх выгодаў. Зараз майму сыну 18 гадоў, ён скончыў школу, і я, нарэшце, змогла таксама заняцца крыху сабою. Я доўгі час марыла вучыцца далей, але толькі цяпер змогла ажыццявіць сваю мару і зараз хаджу на навукальныя курсы. У рэшце рэшт, я стаю і перад такой праблемай як блізкае старасць, якую трэба мець забяспечыць, зрабіць на яе таксама... Галоўнае, што я магу параіць маці, якія знаходзяцца ў такім жа становішчы, што і я - не замыкацца ў сабе, у чатыры сценах, знаходзіць спосаб, каб не спыніцца ў сваім развіцці. Зараз, нарэшце, паявіўся валанцёрскі рух - грамадскія арганізацыі, якія паказваюць усім нам, што праблема інвалідаў існуе і яе трэба вырашаць. Але галоўнае, канешне, каб дзяржава была гатовая прыняць і дапамагчы такім дзецям. Клопат павінен быць у першую чаргу з яе боку".

Падштурнуць дзяржаўныя органы дзейнічаць у гэтым напрамку можа толькі грамадства. А грамадства - гэта мы з вамі.

Святлана СУБОЦІНА.

НА ЗДЫМКАХ: падчас фестывалю: спявае Дзіма Колдун, вучань 11 класа гімназіі №12 Мінска; выступае Андэрс Джонсан, каардынатар праекта "Крок насустрач" у Швецыі.

Фота Юрыя БОНДАРОВА.

Вопыт

У школьным раскладзе - трэнінг

Шматбаковае інтэлектуальнае і асобнае развіццё вучняў патурае стварэнню аптымальнага псіхалагічнага і педагогічнага ўмоў, якія б забяспечвалі пайнаццёнае пражыванне дзецімі кожнага ўзроставага перыяду і тым самым садзейнічалі раскрыццю іх творчых здольнасцей.

Прынята лічыць, што ў аснове найбольш спрыяльных псіхалагічна-педагогічных умоў ляжыць рэалізацыя ў рабоце з дзецьмі ўзростаў прыпынку "зону бліжэйшага развіцця" (Л.С.Выготскі). Дарослы чалавек (настаўнік, псіхалаг, бацькі) задае "зону бліжэйшага развіцця", арганізуючы вядучую дзейнасць дзіцяці, якая дае магчымасць выхаваць асноўныя псіхалагічныя якасці на пэўнай узроставай ступені.

Вядучая дзейнасць - гэта тая дзейнасць, якая вызначае асноўны напрамак развіцця ў тым або іншым узросце. Згодна з гэтым фарміруюцца ў выніку такой вядучай дзейнасці, называецца цэнтральным псіхалагічным новаўтварэннем адпаведнага ўзросту.

Асноўныя новаўтварэнні ў падлеткавым узросце з'яўляюцца: свядомая рэгуляцыя сваіх учынкаў, умовна ўлічваючы пачуцці, інтэрэсы і іншыя людзей і арыентацыя на іх у сваіх паводках; у старэйшым школьным узросце - псіхалагічная гатоўнасць да асобнага і прафесійнага самавызначэння, да фарміравання грамадзянскай пазіцыі, маральных каштоўнасцяў, духоўнасці. Але для таго, каб гэтыя якасці развіліся, яны павінны быць закладены, выхаваны. Прынята лічыць, што ў псіхалагічных развіццях дзіцяці вызначальнае значэнне не толькі характар яго вядучай дзейнасці, але і характар той сістэмы ўзаемаадносін з людзьмі, у якую ён уступае на розных этапах свайго развіцця. Таму ўзаемны падлеткаў і старшакласнікаў з раўнасці і дарослым неабходна лічыць важнай псіхалагічнай умовай іх асобнага развіцця.

Патраба вучняў падлеткавага і старэйшага школьнага ўзросту ў дзяржаўных стасунках з дарослым у школе вельмі часта не атрымлівае свайго задавальнення. Таму перад псіхалагам пастае складаная задача - спецыяльна арганізавана вядучую дзейнасць, стварыць унутры яе атмасферу супрацоўніцтва, узаемагаворы даверу і ласкі паміж сабой, дзіцямі і дарослым.

Адно з магчымых вырашэнняў

у дзіцяці цікавасці і развіццё даверу да самога сябе, паступовае ўсведамленне ім сваіх магчымасцей, здольнасцей, асаблівасцей характара, развіццё ў ўмацаванне ўпэўненасці ў сабе, пачуцця ўласнай годнасці.

У рамках спекурса для вучняў 7-8 класаў рэалізоўваецца праект "Псіхалогія ўзаемнасці: асноўныя матэрыялы і ўключэнне: развіццё даверу да людзей, аналіз матэрыялаў і характараў міжасобасных стасункаў".

У рамках спекурса "Псіхалогія самаразвіцця" для вучняў 9-11 класаў асноўная ўвага ўдзяляецца праблемам усведамлення падлеткаў свайго развіцця, асабліва, падлеткаў адносна разумення сябе, жыцця, часовай перспектывы і асаблівасцяў псіхалагічнага выбару і выхаванню грамадзянскай пазіцыі.

Па форме правядзення заняткі для старшакласнікаў арганізаваныя як групы сацыяльна-псіхалагічнага трэнінгу - або групы асобнага росту. Метад груп асобнага росту выкарыстоўваецца ў гуманістычнай псіхалогіі. Адна з разнавіднасцей гэтага метаду заснавана на прыпынцы самаразвіцця. Раскрываюцца перад іншымі людзьмі, расказваючы пра свае перажыванні, думачы і шчыра пра свае пачуцці, якія ўдзельнікі групы выклікаюць адзін у аднаго, якія пачынаюць лепш бачыць і разумець сябе. Падлеткі выступаюць, судуючы і інтэтуальнымі псіхалагамі, калі шукаюць умовы, у якіх можна рызыкнуць і адкрыцца. Запрашаны іх на псіхалагічныя заняткі, дзе асноўнымі дзеючымі асобамі з'яўляюцца іх уласныя "Я", дарослы чалавек, псіхалаг ставіць іх у сітуацыю асобнага рызыкі, якая з'яўляецца адной з неабходных умоў асобнага развіцця і сама-развіцця.

Арганізацыя і правядзенне паводнага роду заняткаў патурае прытрымлівання пэўных правілаў, норм і прыпынцы, галоўным з якіх з'яўляецца прыпынкі "Не нашкодзіць". Існуюць і правілы работы ў групе, якія абмяркоўваюцца і прымаюцца на пачатку кожнага занятка. У ходзе заняткаў выкарыстоўваюцца наступныя метады і прыёмы: груповае дыскусіі,

ролевая гульня, розныя псіхалагічныя практыкаванні, аналіз абмеркаванне сітуацыяў, што ўзнікаюць падчас заняткаў, і інш. Прыпынкі правядзення такіх заняткаў у агульным выглядзе могуць афармлявацца так: заняткі забяспечваюць падлетку адчуванне таго, што ўсталявалася пачынаючы, а вопыт і веды, якія ён атрымлівае, з'яўляюцца яго асаблівасцямі. Заняткі таксама забяспечваюць свабодную рэфлексію, усведамленне гэтага вопыту.

На працягу мінулага навуцальнага года на занятках для старшакласнікаў былі праведзены трэнінг асобнага росту "Пізнанне сябе" і трэнінг камунікатывных навыкаў "Сярод людзей" (метадычныя распрацоўкі змяшчаны ў кнізе А.С.Пручанкавай "Свет мой, зэркальце, скажы..." (М.: Новая школа, 1996 г.).

На пачатку гэтага навуцальнага года адбылася ролевая гульня "Суд над наркманіяй", у ходзе якой, чуючы праналізаваны прычыны гэтай з'явы, правілі прыклады з жыцця, зрабілі адпаведныя высновы. Гульня прадказвала вельмі эмацыянальна. Заняткі такога кшталту дазваляюць дзецям паспрабаваць знайсці спосаб вырашэння праблем не толькі для сябе, але і для сваіх блізкіх, сяброў, знаёмых, сфарміраваць актыўную жыццёвую пазіцыю, прадзякуючы пазіцыю, свой погляд на розныя сітуацыі, садзейнічаюць асобнаму развіццю і росту, а таксама выхаванню пачуцця адказнасці не толькі за сябе, але і за сваіх людзей, за ўсё тое, што адбываецца ў нашым грамадстве.

Адно з азначэнняў асобы ў айчынай псіхалогіі гучыць так: асоба - гэта чалавек, які валодае здольнасцю да свабоднага выбару сацыяльна прымыльных форм паводзін у адпаведнасці са сваімі ідэаламі, светапоглядам, каштоўнасцямі. Таму адно з асноўных задач сістэмы развіцця псіхалагічна-педагогічных заняткаў з дзецьмі - фарміраванне гарманічнай, творчай, малальнай і сацыяльна адаптаванай асобы.

Людміла РУПО,
псіхалаг гімназіі №3 Мінска.

Аспекты прафесіяналізму

Не аднымі тэхналогіямі...

Сам па сабе ніводзін элемент выхавальнага працэсу не ўплывае на развіццё асобы. Усе яны выступаюць толькі ў якасці сродку ў руках высокапрафесійнага спецыяліста.

Аднак нярэдка ад педагогаў можна пачуць: "Мая справа як класнага кіраўніка - інфармаваць бацькоў пра вучоў і паводзіны дзіцяці ў школе". Арганізавана справу - вось мой абавязак, а ўдзельнічаючы ў ёй падлетку ці не гэта яго жаданне. "Я павінна забяспечыць дзіцяці ў групе праводжанага дня выкананне рэзюмэ момантаў..."

Так звычайна гавораць настаўнікі, якія прымыклі разгледзець выхаванне як педагогіку мерарытэмаў. Але пры гэтым яны вылучаюць з-пад увагі, што выхаванне рэжым працы. Інфармаванне бацькоў пра паводзіны іх сына ці дачкі, арганізацыя канкрэтных спраў - гэта выхавальныя сродкі, і толькі ад майстэрства педагога залежыць, ці прынясуць яны карысць. Асоба педагога, а не тэхналогіі вызначаюць эфект, праца і вынік выхавання.

Настаўнік павінен ведаць усе верагодныя ўплывы навакольнага асяроддзя на дзіця і ўмець вызначыць свае магчымасці і функцыі для таго, каб у патрэбны момант унесці пэўныя характэрныя.

Псіхалаг Р.Бэрыс у рабоце "Развіццё ў канцэпцыі і выхаванне" адзначае: "Педагогі, якія пазітыўна ўспрымаюць сябе, імкнучыся ў сваёй рабоце да максімальнай гнуткасці, - здольныя да разумення патрэб вучняў; умеюць надаць асаблівую афарбоўку сваёй дзейнасці; валодаюць стылем лёгкай, неаформленых адносін з дзецьмі і тым садзейнічаюць фарміраванню ў дзіцяці ўпэўненасці ў сабе". Такім чынам, устанаўліваючы адносіны да самога сябе, сваёй прафесійнай дзейнасці, спрыяючы фарміраванню ў калектыве неабходнай выхавальнай атмасферы.

Міхал Прышын падкрэслівае, што настаўнік павінен ведаць, на што дзіцяці настаўляць. Развіваючы гэтую

Тэлепраграма

ПАНЫДЗЕЛАК,
28 СТУДЗЕНЯ
БЕЛАРУСКАЕ
ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00 Навіны.
6.10 Добрай раніцы, Беларусь.
7.00 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь.
8.00 Навіны.
8.10 Добрай раніцы, Беларусь.
9.00 Навіны.
9.10 "Грамадзянін начальнік".
Серыял. 10.05 Арсенал.
10.30 Тэлебарометр.
11.00 "Сямейныя вузы".
12.00 Навіны.
12.20 "Няная вучыцца".
12.40 Гадзіна прафесінала.
13.05 "Спайвай душы!". Фальклорныя калектывы Смалявіцкага раёна.
13.30 "ТАСС упайнаважаны заявіць...". 4-я серыя.

14.40 Дак. серыял "Скарбы сусветнай культуры".
15.00 Навіны.
15.20 Дэталёвы серыял "Жулі Лёска".
17.00 "Грамадзянін начальнік".
18.00 Навіны.
18.25 Зона ікс.
18.35 Прыгодніцкая камедыя "Эпір Амерыка".
20.20 Відэафільм "Дзевятыя людзі".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 Сямейныя вузы".
22.35 Стадэнты.
23.05 Планета "АРТ".
23.35 Навіны.
23.50 Трылер "Начное дзяжурства".

ГРТ

8.00, 11.00, 17.00 Навіны.
8.15 "Зямля каханая". Серыял.

АўТАРАК,
29 СТУДЗЕНЯ
БЕЛАРУСКАЕ
ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00 Навіны.
6.10 "Добрай раніцы, Беларусь".
7.00 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь.
8.00 Навіны.
8.10 Добрай раніцы, Беларусь.
9.00 Навіны.
9.10 "Грамадзянін начальнік".
Серыял.
10.05 Стадэнты.
10.30 "Маленькія Эйнштэйны".
11.00 "Сямейныя вузы".
12.00 Навіны.

12.20 Добрай дзень, Беларусь.
13.05 "ТАСС упайнаважаны заявіць...". Маст. фільм. 5-я серыя.
14.15 Дак. серыял "Скарбы сусветнай культуры".
15.00 Навіны.
15.20 "Горац".
15.40 "Маленькія Эйнштэйны".
16.10 "Пяць цудаў".
16.20 "5х5". Інфармацыйна-забаўляльная праграма для старшакласнікаў.
17.00 "Грамадзянін начальнік".
18.00 Навіны.
18.25 Зона ікс.
18.35 "Масква-Мінск".
18.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
20.20 "Музеум". Будслаўскі

СЕРАДА,
30 СТУДЗЕНЯ
БЕЛАРУСКАЕ
ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00 Навіны.
6.10 Добрай раніцы, Беларусь.
7.00 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь.
8.00 Навіны.
8.10 Добрай раніцы, Беларусь.
9.00 Навіны.
9.10 "Грамадзянін начальнік".
Заклучная серыя.
10.05 Здароўе. Галечасопі.
10.30 "Маленькія Эйнштэйны".
11.00 "Сямейныя вузы".
12.00 Навіны.
12.20 Добрай дзень, Беларусь.

13.05 "ТАСС упайнаважаны заявіць...". Маст. фільм. 6-я серыя.
14.15 Дак. серыял "Скарбы сусветнай культуры".
14.30 Час мясцовы. Рэпартаж з правінцыі.
15.00 Навіны.
15.20 "Горац".
15.40 "Маленькія Эйнштэйны".
16.10 "Пяць цудаў".
16.20 "5х5". Праграма для старшакласнікаў.
17.00 "Грамадзянін начальнік".
18.00 Навіны.
18.25 Зона ікс.
18.35 "Масква-Мінск".
18.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
20.20 "Музеум". Будслаўскі

ЧАЦВЕР,
31 СТУДЗЕНЯ
БЕЛАРУСКАЕ
ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00 Навіны.
6.10 Добрай раніцы, Беларусь.
7.00 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь.
8.00 Навіны.
8.10 Добрай раніцы, Беларусь.
9.00 Навіны.
9.10 "Грамадзянін начальнік".
Заклучная серыя.
10.05 Здароўе. Галечасопі.
10.30 "Маленькія Эйнштэйны".
11.00 "Сямейныя вузы".
12.00 Навіны.
12.20 Добрай дзень, Беларусь.

7-я серыя.
14.30 Існасць. Духовная праграма.
15.00 Навіны.
15.20 "Горац".
15.40 "Маленькія Эйнштэйны".
16.10 "Пяць цудаў".
16.20 "5х5". Праграма для старшакласнікаў.
17.00 "Брыгады Тыгра".
18.00 Навіны.
18.25 Зона ікс.
18.35 "Масква-Мінск".
18.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
20.20 "Музеум". Будслаўскі

ПЯТНІЦА, 1 ЛЮТАГА
БЕЛАРУСКАЕ
ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь.
7.10 "Брыгады Тыгра".
8.10 "Брыгады Тыгра".
9.10 "Брыгады Тыгра".
10.10 "Брыгады Тыгра".
11.00 "Сямейныя вузы".
12.00 Навіны.
12.20 Добрай дзень, Беларусь.
13.05 "ТАСС упайнаважаны заявіць...". 8-я серыя.
14.15 "Скарбы сусветнай культуры".
15.00 Навіны.
15.20 "Горац".
15.40 "Маленькія Эйнштэйны".

16.10 "Пяць цудаў".
16.20 "5х5".
17.00 "Брыгады Тыгра".
18.00 Навіны.
18.25 Зона ікс.
18.35 "Масква-Мінск".
18.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
20.20 "Музеум". Будслаўскі

ГРТ

8.00, 11.00, 17.00 Навіны.

СУБОТА, 2 ЛЮТАГА
БЕЛАРУСКАЕ
ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00, 9.00 Навіны.
7.15 Серыял "Кіне".
8.00 "Пятае вымярэнне". 4-я серыя.
8.30 Сутнасць.
9.15 Кантат індыйскага кіно. "Навекі твая". 2 серыя.
12.25 Сад мары.
12.55 Каралеўскае паляванне.
13.20 Здароўе.
13.45 "Растуць-тата".
14.40 "Музеум".
15.00 Навіны.
15.20 "Атрад на барацьбе з мафіяй".
16.45 Беларускае дваццатка.
17.10 Пяць цудаў.

17.40 Чароўная іштукілка "Саюзмультфільма".
18.15 Відэафільм "Дзевятыя людзі" з дакладных крыніц.
19.00 Навіны.
19.25 "На скрыжаванніх Еўропы".
20.10 "Вір".
21.00 Панарама.
21.50 Спорт-кур'ер.
22.00 Фільм "Пяць дзён".
22.55 "Каралеўскае паляванне".
0.40 Дак. серыял "Успомні аб будучыні". 1-я серыя.

ГРТ

7.00, 9.00, 14.00, 17.00 Навіны.
7.10 "Няная вучыцца".
7.20 "Масква-Мінск".
7.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
7.40 "Музеум".
7.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
8.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
8.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
8.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
8.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
8.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
8.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
9.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
9.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
9.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
9.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
9.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
9.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
10.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
10.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
10.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
10.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
10.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
10.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
11.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
11.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
11.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
11.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
11.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
11.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
12.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
12.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
12.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
12.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
12.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
12.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
13.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
13.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
13.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
13.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
13.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
13.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
14.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
14.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
14.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
14.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
14.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
14.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
15.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
15.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
15.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
15.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
15.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
15.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
16.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
16.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
16.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
16.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
16.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
16.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
17.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
17.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
17.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
17.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
17.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
17.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
18.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
18.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
18.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
18.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
18.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
18.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
19.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
19.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
19.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
19.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
19.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
19.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
20.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
20.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
20.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
20.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
20.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
20.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
21.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
21.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
21.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
21.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
21.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
21.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
22.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
22.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
22.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
22.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
22.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
22.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
23.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
23.10 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
23.20 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
23.30 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
23.40 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
23.50 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.
24.00 "Міжволі, ці Па ўласным жаданні". Маст. фільм.

ГРТ

7.00, 9.00, 14.00, 17.00 Навіны.

ял.
9.10 Дэталёвы.
9.40 Поле цудаў.
10.35 "Бесталковыя нататкі".
10.50 Біяліямна.
12.00 Фільм "Тры мушкетёры".
16.00 Вялікае мыццё.
17.25 "З лёгкай парай!".
18.00 "Накай мяне".
19.00 "Хто хоча стаць мільянерам?".
20.00 Час.
20.35 Серыял "Падазрэнне".
21.45 Незалежнае расследаванне.
22.30 Начны "Час".
23.00 "На футболе".
23.30 "Начная змена".

РАСІЯ

7.15 Масква-Мінск.
7.35 Экспертыза РТР.
7.50, 19.35 Весткі-Масква.
8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Весткі.

алтар.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 "Сямейныя вузы".
22.00 Спорт-кур'ер.
22.50 "Чатыры танкісты і сабакі".
23.50 Навіны.

ГРТ

8.00, 11.00, 17.00 Навіны.
8.15 "Накай мяне".
9.40 "Хто хоча стаць мільянерам?".
10.35 "Бесталковыя нататкі".
10.50 Біяліямна.
15.00, 20.35 Серыял "Падазрэнне".
16.00 Вялікае мыццё.
18.05 "Зямля каханая".
18.50 "Зямля каханая".
19.05 "Слабае звязно".
20.00 Час.

РАСІЯ

8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Фільм "Сінатра".
9.05 Сам сабе рэжысёр.
10.30 "Санта-Барбара".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 Дак. фільм "Прафесія - мама".
17.00 "Мужчына і жанчына".
Аляксандр Івашкоў.
18.00 Бенефіс "Гарадка".
19.35, 22.15 Весткі-Масква.
19.55 Серыял "Лэдзі бомж".
20.50 Фільм "Адрынутыя".
22.00 Весткі + Падрабязнасці.
22.25 Дак. фільм "Украіна".
23.25 Камедыя "Прымадона Мэры".
0.50 Прагнозы надвор'я.

РАСІЯ

8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Фільм "Сінатра".
9.05 Сам сабе рэжысёр.
10.30 "Санта-Барбара".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 Дак. фільм "Прафесія - мама".
17.00 "Мужчына і жанчына".
Аляксандр Івашкоў.
18.00 Бенефіс "Гарадка".
19.35, 22.15 Весткі-Масква.
19.55 Серыял "Лэдзі бомж".
20.50 Фільм "Адрынутыя".
22.00 Весткі + Падрабязнасці.
22.25 Дак. фільм "Украіна".
23.25 Камедыя "Прымадона Мэры".
0.50 Прагнозы надвор'я.

КУЛЬТУРА

9.40, 16.35 Разуменне.
"Паўнаццё".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Фільм "Сінатра".
9.05 Сам сабе рэжысёр.
10.30 "Санта-Барбара".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 Дак. фільм "Прафесія - мама".
17.00 "Мужчына і жанчына".
Аляксандр Івашкоў.
18.00 Бенефіс "Гарадка".
19.35, 22.15 Весткі-Масква.
19.55 Серыял "Лэдзі бомж".
20.50 Фільм "Адрынутыя".
22.00 Весткі + Падрабязнасці.
22.25 Дак. фільм "Украіна".
23.25 Камедыя "Прымадона Мэры".
0.50 Прагнозы надвор'я.

РАСІЯ

8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Фільм "Сінатра".
9.05 Сам сабе рэжысёр.
10.30 "Санта-Барбара".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 Дак. фільм "Прафесія - мама".
17.00 "Мужчына і жанчына".
Аляксандр Івашкоў.
18.00 Бенефіс "Гарадка".
19.35, 22.15 Весткі-Масква.
19.55 Серыял "Лэдзі бомж".
20.50 Фільм "Адрынутыя".
22.00 Весткі + Падрабязнасці.
22.25 Дак. фільм "Украіна".
23.25 Камедыя "Прымадона Мэры".
0.50 Прагнозы надвор'я.

РАСІЯ

7.10 "Тэлепаўлі".
7.35 Хранограф.
7.50 Рускае lato.
8.40 "Бінга шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна.
9.55 Сам сабе рэжысёр.
10.30 "Санта-Барбара".
11.25 Фантастычны фільм "Амазонія".
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Парламентскае гадзіна.
14.05 Дыялогі пра жыццё.
15.00 Вакол свету.
15.55 "Камісар Ракс".
16.50 "Бінга шоу".
16.55 Вострасюжыны фільм "Чак".
19.55 Анілаг.
21.00 Камедыя "Кабельшчыцы".

РАСІЯ

7.10 "Тэлепаўлі".
7.35 Хранограф.
7.50 Рускае lato.
8.40 "Бінга шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна.
9.55 Сам сабе рэжысёр.
10.30 "Санта-Барбара".
11.25 Фантастычны фільм "Амазонія".
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Парламентскае гадзіна.
14.05 Дыялогі пра жыццё.
15.00 Вакол свету.
15.55 "Камісар Ракс".
16.50 "Бінга шоу".
16.55 Вострасюжыны фільм "Чак".
19.55 Анілаг.
21.00 Камедыя "Кабельшчыцы".

РАСІЯ

7.10 "Тэлепаўлі".
7.35 Хранограф.
7.50 Рускае lato.
8.40 "Бінга шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна.
9.55 Сам сабе рэжысёр.
10.30 "Санта-Барбара".
11.25 Фантастычны фільм "Амазонія".
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Парламентскае гадзіна.
14.05 Дыялогі пра жыццё.
15.00 Вакол свету.
15.55 "Камісар Ракс".
16.50 "Бінга шоу".
16.55 Вострасюжыны фільм "Чак".
19.55 Анілаг.
21.00 Камедыя "Кабельшчыцы".

РАСІЯ

7.10 "Тэлепаўлі".
7.35 Хранограф.
7.50 Рускае lato.
8.40 "Бінга шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна.
9.55 Сам сабе рэжысёр.
10.30 "Санта-Барбара".
11.25 Фантастычны фільм "Амазонія".
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Парламентскае гадзіна.
14.05 Дыялогі пра жыццё.
15.00 Вакол свету.
15.55 "Камісар Ракс".
16.50 "Бінга шоу".
16.55 Вострасюжыны фільм "Чак".
19.55 Анілаг.
21.00 Камедыя "Кабельшчыцы".

РАСІЯ

7.10 "Тэлепаўлі".
7.35 Хранограф.
7.50 Рускае lato.
8.40 "Бінга шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна.
9.55 Сам сабе рэжысёр.
10.30 "Санта-Барбара".
11.25 Фантастычны фільм "Амазонія".
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Парламентскае гадзіна.
14.05 Дыялогі пра жыццё.
15.00 Вакол свету.
15.55 "Камісар Ракс".
16.50 "Бінга шоу".
16.55 Вострасюжыны фільм "Чак".
19.55 Анілаг.
21.00 Камедыя "Кабельшчыцы".

РАСІЯ

7.10 "Тэлепаўлі".
7.35 Хранограф.
7.50 Рускае lato.
8.40 "Бінга шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна.
9.55 Сам сабе рэжысёр.
10.30 "Санта-Барбара".
11.25 Фантастычны фільм "Амазонія".
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Парламентскае гадзіна.
14.05 Дыялогі пра жыццё.
15.00 Вакол свету.
15.55 "Камісар Ракс".
16.50 "Бінга шоу".
16.55 Вострасюжыны фільм "Чак".
19.55 Анілаг.
21.00 Камедыя "Кабельшчыцы".

РАСІЯ

7.10 "Тэлепаўлі".
7.35 Хранограф.
7.50 Рускае lato.
8.40 "Бінга шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна.
9.55 Сам сабе рэжысёр.
10.30 "Санта-Барбара".
11.25 Фантастычны фільм "Амазонія".
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Парламентскае гадзіна.
14.05 Дыялогі пра жыццё.
15.00 Вакол свету.
15.55 "Камісар Ракс".
16.50 "Бінга шоу".
16.55 Вострасюжыны фільм "Чак".
19.55 Анілаг.
21.00 Камедыя "Кабельшчыцы".

РАСІЯ

7.10 "Тэлепаўлі".
7.35 Хранограф.
7.50 Рускае lato.
8.40 "Бінга шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна.
9.55 Сам сабе рэжысёр.
10.30 "Санта-Барбара".
11.25 Фантастычны фільм "Амазонія".
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Парламентскае гадзіна.
14.05 Дыялогі пра жыццё.
15.00 Вакол свету.
15.55 "Камісар Ракс".
16.50 "Бінга шоу".
16.55 Вострасюжыны фільм "Чак".
19.55 Анілаг.
21.00 Камедыя "Кабельшчыцы".

РАСІЯ

7.10 "Тэлепаўлі".
7.35 Хранограф.
7.50 Рускае lato.
8.40 "Бінга шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна.
9.55 Сам сабе рэжысёр.
10.30 "Санта-Барбара".
11.25 Фантастычны фільм "Амазонія".
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Парламентскае гадзіна.
14.05 Дыялогі пра жыццё.
15.00 Вакол свету.
15.55 "Камісар Ракс".
16.50 "Бінга шоу".
16.55 Вострасюжыны фільм "Чак".